

bulletin

september 2011

3

zaterdag 29 oktober 2011

Plantage Poëzieprijs 2011

Inhoud van dit bulletin

- 2** SOOP-lezing 29 september: Dees Postma
SOOP-lezing 27 oktober: Theo de Feyter
Literaire zondagmiddag in Eik en Linde 2 oktober
Plantagegedicht
Wandeling Oostelijke eilanden 12 november
- 3** Morriënbijeenkomst in het De Pintohuis 19 november
Nieuws Het J.W. van Overloopplantsoen
Nieuws Stedelijk Museum
Nieuws Binnenterrein Tattoo Museum
Terugblik SOOP-lezing Kester Freriks
- 4** Terugblik Jaarvergadering
Terugblik Wandeling Transvaalbuurt
Terugblik Plantage-Weesperbuurtefeest Wertheimpark
Observaties uit de buurt door Joke van der Wey
- 5** Als huizen konden spreken door Denise Citroen

plantage
cultuurvrienden vereniging vrienden van de plantage

UITREIKING PLANTAGE POEZIE- PRIJS 2011

De Pintohuis, Sint Antoniesbreestraat 69

Aanvang 16.30 uur

Toegang gratis

De 20ste editie van de Plantage Poëziewedstrijd stond uiteindelijk open voor sonnetten. Er werden er 167 ingestuurd. De winnaar ontvangt, als altijd, een beeldend kunstwerk van een door onze buurt geïnspireerd kunstenaar, dit keer Margreet Scholten.

In de jury zitten sonnettenliefhebber, oud-bestuurslid en medeoprichter van onze vereniging, Eelco van der Waals, dichter en poëziedirecteur Jan Kuijper, dichter en letterkundige Dirk Kroon en Ko van Geemert (Vereniging Vrienden van de Plantage). De prijsuitreiking vindt plaats in de prachtige bibliotheek van het De Pintohuis. De drie genomineerde inzenders zullen hun ingestuurde gedichten komen voorlezen; daarnaast lezen Eelco van der Waals, Jan Kuijper, Dirk Kroon en Patty Scholten (oud-winnares Plantage Poëzieprijs) voor uit eigen werk.

Redactie Ko van Geemert, Fred IJsebrands, Ineke Vlug, Ester Wouthuysen

Uitgever Vereniging Vrienden van de Plantage, Plantage Middenlaan 18, 1018 DD Amsterdam, www.vriendenvandeplantage.nl, info@vriendenvandeplantage.nl

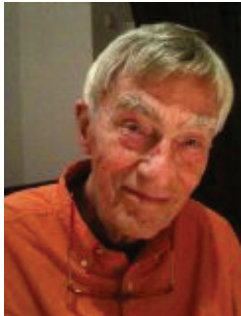
Versijnt 4x per jaar. **Bestuur** Leon Deben (voorzitter), Paul Verberne (secretaris), Fred IJsebrands (penningmeester), Ko van Geemert, Michaela Hanssen, Ineke Vlug en Ester Wouthuysen. **Nieuwe leden** aanmelden via onze website.

Contributie particulieren €16, huisgenoten €7, instellingen/bedrijven €35 per jaar. Betalingen INGbank 4431490 t.n.v. Vereniging Vrienden van de Plantage, Amsterdam.

ACTIVITEITEN

SOOP-lezing 29 september Dees Postma, over verslaving en dakloosheid

Nieuwe Kerkstraat 124, 16.30 uur; na afloop buurtborrel
Toegang gratis

Dees Postma is al veertig jaar geen alcoholist meer. Hij vertelt over zijn levensloop en persoonlijke geschiedenis die gekleurd is met de worsteling met verslaving. Na zijn functies als secretaris van het Jellinek-bestuur en daarna een ruime tijd directeur van de Jellinek is hij een aantal jaren adviseur van grote bedrijven geweest die worstelen met de alcoholproblematiek van hun medewerkers. Hij stond aan de wieg van het "stoelenproject" in de jaren tachtig toen de opvang van de daklozen buiten de reguliere instellingen zeer problematisch was. Zie ook zijn blog: www.verslavingalsgeschenk.nl

SOOP-lezing 27 oktober Theo de Feyter, 'Hemelsbreed', een geschilderde lijn door Amsterdam

Nieuwe Kerkstraat 124, 16.30 uur; na afloop buurtborrel

Theo de Feyter – kunstschilder en schrijver – laat u kennis maken met zijn project *Hemelsbreed*. Hij schilderde vijftig plekken in de stad langs een route van zijn atelier in Osdorp naar zijn woning in de Plantagebuurt en sprak met de bewoners van de buurten. Dat leverde interessante schilderijen en gesprekken op waarover hij in een lezing met plaatjes zal vertellen. Het project zal volgend jaar worden geëxposeerd in het Stadsarchief van Amsterdam.

Literaire zondagmiddag in Eik en Linde 2 oktober

Café Eik en Linde, Plantage Middenlaan 22

Aanvang: 14.30 uur. Toegang: €5 (leden gratis)

Zondagmiddag 2 oktober introduceert Ko van Geemert (bestuurslid, tevens oud-voorzitter van de Vereniging Vrienden van de Plantage) twee jonge en talentvolle schrijfsters: Marjolijn van Heemstra en Tjitske Jansen. Zij zullen voorlezen uit eigen werk.

Marjolijn van Heemstra studeerde godsdienstwetenschappen in Amsterdam en werkt als theatermaker, freelance journalist en schrijver.

In 2010 kwam haar dichtbundel *Als Mozes had doorgevraagd* uit, die werd genomineerd voor de C. Buddingh' prijs. Haar laatste voorstelling *Family '81* werd geselecteerd voor de Blind Date serie van het Theaterinstituut en gaat in

het najaar op tournee door het land. Op dit moment werkt ze aan haar debuutroman en een nieuwe voorstelling die in januari 2012 in première gaat.

Sinds haar entree in de Slam-wereld in 2001 in Amsterdam is **Tjitske Jansen** een veelgevraagd dichter voor festivals.

Haar debuutbundel *Het moest maar eens gaan sneeuwen* (2003) beleefde drie herdrukken binnen het jaar en werd met meer dan 12.500 exemplaren de best verkochte poëziebundel sinds jaren. Ze schrijft teksten voor

kindervoorstellingen, geeft workshops en treedt op als dichter en acteur. In 2009 werd haar de Anna Bijns Prijs toegekend, voor haar tweede bundel *Koerikoeloem* (2007). Van december 2007 tot juni 2010 verbleef Tjitske Jansen in het Boeddhistische klooster Samye Ling in Schotland. Tegenwoordig woont ze weer in Nederland en treedt ze op met nieuw materiaal.

Plantagegedicht, Marjolijn van Heemstra Achterop

Tatatata tata!

***Het fietsnest maakt zich klaar voor trek
voeten in, veters vast
bellen, spaken, wind en benen
op de flanken vleugelstrepen
vliegwiel trekt ons recht en veilig
door de kruinen van de stad
even hoge wijde straten
stangen veren vogellijf***

***naar piano, judo, paarden, zwemmen
suizend in ons dunne schalen
warme zangpost, lippen trillen
banden piepen diermuziek
plassen spatten schoenen in
duiven waait het, takken, zakjes
tegen negen in fluiten we van bijna thuis
maar nooit al helemaal.***

(uit *Als Mozes had doorgevraagd*, 2010)

Wandeling Oostelijke eilanden 12 november

O.l.v. Léon Deben, stadssocioloog.

Voor tijden en andere details, zie ons volgende bulletin, en zodra bekend, ook onze website.

Adriaan Morriën

zaterdag 19 november 2011, 14:30 uur

Tangosalon, Plantage Muidergracht 155

Toegang gratis

Op deze jaarlijkse Morriënbijeenkomst zullen – onder voorbehoud – herinneringen worden opgehaald door Henk Hofland, Tom Rooduijn en Ria Loohuizen.

U bent van harte uitgenodigd! Het definitieve programma vindt u in ons volgende bulletin binnenkort op de website.

NIEUWS

Het J.W. van Overloopplantsoen

Tijdens de voorlichtingsbijeenkomst in de Hortus op 5 september jl bleek, na twee jaar discussie, dat er door het stadsdeel een soort Salomonsoordeel is gevelde over de nieuwe eigendomssituatie van het J.W. van Overloopplantsoen. Portefeuillehouder Boudewijn Oranje gaf overigens ruiterlijk toe dat indertijd bedongen had moeten worden dat de Universiteit de grond naast het Zeemanlaboratorium zou overdragen aan het stadsdeel. Helaas, afgesproken is nu dat een deel van het perceel tussen de muurfontein en het water privé wordt. Het andere deel tussen de Plantage Muidergracht en de fontein komt in beheer van het stadsdeel als openbaar groen. Het plantsoen wordt eind september opgeknapt, anders ingedeeld en het uitgestelde groot onderhoud zal gedaan worden. Daarbij speelt een rol dat het plantsoen steeds intensiever gebruikt wordt door passanten, lunchend kantoorpersoneel en kinderen, maar ook door daklozen en mensen die de boomhut als slaapplek gebruiken. In het dak van de hut zijn al openingen aangebracht om het minder aantrekkelijk te maken voor de nacht. De herstelde Morriën-tafel krijgt een nieuwe mooie plek in het midden van het park. Het plantsoen krijgt een meer open karakter. Er zullen enkele bomen worden gesnoeid en er komen meer plantvakken. Het voornemen om wat speeltoestellen toe te voegen moet nog eens goed bekeken worden: past dat wel bij het voetbalveldje en in de sfeer van dit prachtige groene plekje? Tot slot zal de afwatering van het plantsoen worden verbeterd. En de fontein gaat weer stromen!

LD

Stedelijk Museum

Momenteel is in het Stedelijk een geluidloze 16 mm film te zien van Runa Islam, een jonge kunstenares uit Bangladesh: *Tuin* uit 1998, een ontmoeting tussen een man en een vrouw, geïnspireerd op de film *Martha* uit 1973 van Fassbinder. Het leuke is dat deze ontmoeting zich helemaal afspeelt in het Van Overloopplantsoen. Het museum verwierf het kunstwerk in 2002 voor de collectie.

<http://www.stedelijk.nl/nieuws/nieuwsberichten/overzicht/runa-islam>

Binnenterrein Tattoomuseum

Aan de Plantage Middenlaan in Amsterdam, schuin tegenover het Aquarium van Artis, wordt op het ogenblik in enkele historische gebouwen het Tattoomuseum gerealiseerd. Naar verwachting gaat dit museum 1 november 2011 open. De gebouwen liggen aan een groot binnenterrein, waar zich ook de "ruïne" bevindt van de voormalige paardenstal van de Amsterdamsche Omnibus Maatschappij (AOM). Er was een drukkerij gevestigd die geruime tijd geleden is afgebrand (Plantage Muidergracht 117-119).

Het binnenterrein, evenals de ruïne, hebben tot op heden in de plannen van het Tattoomuseum geen duidelijke bestemming. Betrokken buurtbewoners en de Vereniging Vrienden van de Plantage zouden dit binnenterrein graag een culturele functie geven. Temeer daar op het aangrenzend terrein verschillende kunstenaars (Hildo Krop, Jaap Kaas, Carel Kneulman en André Schaller) er hun atelier hadden. Nog steeds zijn er op deze plek ateliers. De Vereniging is voorstander van een buurtgerelateerde culturele functie, waarbij de continuïteit van de geschiedenis van dit deel van de Plantage in acht wordt genomen, zoals de architectuur van G.B. Salm die niet alleen de stal voor trampaarden ontwierp maar ook in 1878 de woning voor de eerste directeur van dit privévervoerbedrijf aan de Plantage Middenlaan 60.

Helaas lijkt het erop dat de afgebrande stallen verder gaan vervallen en het binnenterrein parkeerplaats wordt voor een twintigtal auto's. Amsterdam wil het toerisme naar oost bevorderen en hier ligt een uitstekende kans.

LD

TERUGBLIK

SOOP-lezing door Kester Freriks: Vogels in Amsterdam

Op 28 april j.l. hield Kester Freriks voor een bomvolle zaal zijn beloofde lezing over de vogels van de stad, nu wel met afbeeldingen, zelfs prachtige afbeeldingen, grotendeels afkomstig uit de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam. Vele vogels passeerden de revue, van de mus, die het moeilijk heeft om in de toenemend geordende stad een kapotte dakpan te vinden, via de spreeuwen die in het najaar zonverduisterende zwermen vormen van wel 20 à 30.000 exemplaren, jong en oud door elkaar, om zo roofvogels op een dwaalspoor te brengen, en die duivels knap geluiden van andere vogels kunnen imiteren, tot de Vlaamse gaaien, die als geheime wintervoorraad overal eikels verstoppert. Dat wij soms op de raarste plekken, in bloembakken bijvoorbeeld waar in geen velden of wegen een eik te bekennen is, eikenzaailingen vinden komt doordat de gaaien wel 'ns wat vergeten...

Het was te veel om op te noemen, maar gelukkig is er zijn boek uit 2009: *Vogels kijken. Alle driehonderd Nederlandse vogelsoorten*.

TERUGBLIK

Jaarvergadering

Ook dit jaar had de Vereniging Vrienden van de Plantage weer een prachtige locatie gevonden voor haar jaarvergadering. Dinsdagavond 17 mei had kunstenares Mieke Kleindorst daarvoor haar bijzondere atelier aan de Plantage Muidergracht beschikbaar gesteld, het voormalige atelier van stadsbeeldhouwer Hildo Krop. Na een rondleiding door haar atelier, en de feitelijke jaarvergadering volgden nog drie interessante voordrachten. Van David Mulder over de historie van onze vergaderplek, van Frans van Burkom over de bijdrage van beeldhouwers, onder wie Hildo Krop, aan de verfraaiing van de architectuur van de stad in het interbellum, en van Paul Verberne over Hildo Krops verleden als 'spion' voor Moskou voor de Tweede Wereldoorlog. (Voor foto's, zie onze website)

Wandeling Transvaalbuurt

Wie op 25 juni meewandelde door de in 1903 door Berlage ontworpen Transvaalbuurt o.l.v. beeldend kunstenaar en Transvaalbewoonster Karina Meister waande zich zo nu en dan in het buitenland, zo 'verborgen' waren sommige straten en pleinen. We werden verrast door het dorpsachtig karakter van onder meer de Kraaipanstraat en de grootstedelijkheid van het Afrikaanerplein met de gloednieuwe bloemen-, groenten- en kruidentuin, een zeer geslaagd buurtinitiatief, dat ook nu in september zeker een bezoek waard is! Op architectuurgebied is hier veel te beleven, niet alleen in de stijl van de Amsterdamse School, maar ook bijzondere nieuwbouw, waaronder een prachtige 'dubbel' moskee (een Marrokaans en een Turks gedeelte) in de Joubertstraat, van architect Marlies Rohmer uit 2008. (Voor foto's, zie onze website)

Plantage-Weesperbuurtfeest 2011

Vlak voor de vakantie, zondag 10 juli, vond in het Wertheimpark weer het jaarlijkse Plantage-Weesperbuurtfeest plaats. De feestcommissie, bestaande uit een afvaardiging van de Plantage-Weesperbuurtvereniging, de Vrienden van de Plantage en het Huis van de Buurt Oostelijke Binnenstad, had na het warme voorjaar weer op een prachtige zomerdag gerekend. En dat was het ook. Voorlopig de laatste mooie zondag van de zomer, zou later blijken. Veel buurtgenoten waren naar het park gekomen om te genieten van alle gezelligheid, de kramen met informatie van instellingen uit de buurt, en optredens van singer songwriter Celine Cairo, de superenthousiaste jongerenband PLeaSe!, het kinderorkest Kabam, de zwoele klanken van Latin- en crossovermuziekante Leticia Bal, en van zangeres, dichteres en componist Rajae. Net als vorige jaren vormde de Fanfare van de Eerste Liefdesnacht weer het sluitstuk van een mooie middag, en praatte Dolly Bellefleur de optredens aan elkaar. De

opkomst was groot, en de sfeer zat er goed in. Logisch dus dat een groot deel van de bezoekers na het afbreken van het podium en de kramen gewoon door bleef feesten in het park. Voor herhaling vatbaar. (Voor foto's, zie onze website)

OBSERVATIES UIT DE BUURT

Roof de nazomer

Door Joke van der Wey

Huiverend kijk ik naar Erwin Krol. Hoeveel zonnige dagen heeft hij nog voor ons in petto? We hebben warmte nodig na deze natte, deprimerende zomer. En met deze weersomstandigheden moet je het geluk grijpen als het voorhanden is. Elke aarzeling wordt gestraft met regenbuien. Op deze zondagavond, begin september dus naar buiten. Er waren buien voorspeld, maar het is heerlijk weer.

De bomen en struiken in de Plantage hebben de voorjaarsdroogte en de zomerse nattigheid goed overleefd. Er liggen nog nauwelijks dorre bladeren op straat. De kastanjes houden het zoals gewoonlijk als eerste voor gezien: er liggen al drie glimmers tussen het afgefallen blad onder de boom achter het Entrepotdok. De beukenhaagjes op de hoek van de Hortus knisperen als je ze aanraakt. Een enkele roos handhaaft zich nog tussen de rozenbottels in de gevelstruiken aan de Plantage Muidergracht. Het verval is in zicht, maar de enorme bomen in de Westermanlaan zijn nu op hun mooist. Het is nog steeds zomer!

Mijn favoriete gedicht over deze tijd van het jaar is een sonnet van Jacob Israël de Haan. Niemand heeft de melancholie van de laatste zomerdagen mooier verwoord dan deze hartstochtelijk levende socialistische en anarchistische homoseksuele jood, die vanuit Jeruzalem maar bleef verlangen naar Amsterdam. Zelfs als de herfst er weer aan kwam.

ZOMER

Geniet toch onbezorgd uw zomerdagen.
Haast heerst de herfst, hoe kort, en winter drijft
Zijn war geweld van wind en regenvlagen
dat niet één vreugd voor ons te plukken blijft.

O, dan niet meer het mateloze dwalen
Door duinen, dauwend veld of langs de dijk,
Niet zon hoog zien heersen in 't hemels rijk
En vorstelijk in 't Westen nederdalen.

Ik vrees winter als gij, maar zie, bevreesd
Geniet ik 't schoon der zomerdagen feller.
Wie vergoedt als ik niet genoeg geniet?

Gij weifelt, peinst, waagt wat, wint wat, bedeesd,
En de Tijd is snel, ik zeg, Vriend, wees sneller,
Roof het geluk, overal, waar 't zich biedt.

Jacob Israël de Haan

ALS HUIZEN KONDEN SPREKEN, AFLEVERING 11 **'Zonder Geluk Presteert de Beste Niets', Plantage Muidergracht 1, ondernemerschap en verzet gaan hand in hand**

Door Denise Citroen

'Als kind woonde ik op de Plantage Muidergracht 1, ik heb hier de oorlog van dichtbij meegemaakt, er is veel gebeurd. Ik zou zo graag nog eens binnenkijken.' Aldus het verzoek van Kitty Kohnhorst-Witjas.

Eén mailtje naar de huidige eigenaar, Riemer Reinsma, en het is geregeld. Reinsma, bewoner sinds 1975, wil graag meer over zijn huis te weten komen.

Reinsma woont er nu bijna even lang als de vorige bewoonster, Elisabeth Witjas-Flentge (1909-1999), die in 1938 met haar man David Witjas (1905-1944) en dochter Kitty, dan 8 jaar, het huis op de Plantage Muidergracht betreft.

Daarvoor heeft Kitty op veel verschillende adressen in Amsterdam gewoond. Dit keer gaat ze niet naar een etage in een straat, maar naar een pand van drie verdiepingen aan een parkje. 'Op de dag van de verhuizing werd ik door mijn tantes naar ons nieuwe huis gebracht. Ik was diep onder de indruk van het statige huis met de in mijn kindergen grote voordeur.'

Samen met de buurhuizen, gebouwd in laat 19e-eeuwse stukadoorsstijl met brede witte steen, en het tegenovergelegen Van Overloopplantsoen, staat het pand op een van de mooiste plekjes in de Plantage. De eerste bewoners van dit karakteristieke huis passen in het beeld dat we van de Plantage uit die periode hebben: Gegoede burgers, zelfstandig ondernemers, die hun brood verdienen met de handel, als bankier of arts.

Eerste bewoners

Willem Frederik Bon (1843-1917) staat als eerste bewoner genoteerd, vanaf 1887. Hij is koopman en handelaar in olie, wordt in 1891 weduwnaar en hertrouwt twee jaar later, op zijn 52e, met de 23-jarige Johanna van Drunen. De eerste bewoners van de 20e eeuw zijn Arnold (Ahron) Levij (1871-?), koopman in geëmailleerde artikelen, vijf jaar later gevolgd door Mattheus van Oosterzee (1872-?), advocaat en later directeur van de Amsterdamse Credietbank. Marius Zürcher, winkelier met een zaak in modeartikelen in de Utrechtsestraat, woont er tot 1915.

De familie Einhorn, bankiers uit Polen

In 1915, tijdens de Eerste Wereldoorlog, schrijft de uit het Poolse Bochnia afkomstige Chaim zich in Amsterdam in als Heinrich Einhorn. De Einhorns zijn Poolsjoodse bankiers, op zoek naar een nieuw vaderland. Heinrich (Bochnia, 1892?) is vooruit gestuurd om de mogelijkheden in Amsterdam te bekijken. Drie maanden later komen zijn vader Simon en jongste broer Borech, die zich hier Bolo noemt, op de Muidergracht aan. Aan de Keizersgracht 701 vestigen zij hun Export en Import Bank Einhorn en zonen. In Wenen wachten Simons vrouw Rosa Reich en middelste zoon Juda (Julius) met vrouw Paulina Rubin het einde van de Eerste Wereldoorlog af. Vanzelfsprekend probeert de familie onderling contact te houden. Wordt hun privécorrespondentie voor zakelijk aangezien? Of gaat het niet alleen over familie-aangelegenheden? Hoe het ook zij, Simon komt met zijn huisadres op de Engelse zwarte lijst te staan van firma's die zaken doen met de vijand, getuige de publicatie in de NRC van 26 mei 1917.

De Engelse zwarte lijst.
De Engelse regering heeft, naar aan de Telegr. wordt gemeld, de volgende Nederlandsche en Ned-Indische firma's op de zwarte lijst geplaatst:
Nederland. S. Einhorn, Plantage Muidergracht 1, Amsterdam; Technisch Handelsbureau Th. de Groen.

Na afloop van de oorlog voegt de rest van de familie Einhorn zich ook op de Muidergracht 1. Vanaf 1922 vertrekt de een na de ander naar de Lairesestraat 99. Na het overlijden van Simon in 1933 zetten weduwe en zonen de zaak voort. Naast bankier is de ongetrouwde Bolo (Oswiecim/Auschwitz, 1896 – Mauthausen, 1945) ook fervent bridger,

hij behoort tot de top bij landelijke en internationale wedstrijden. Uit krantenverslagen komt Bolo naar voren als een briljant maar ook overmoedig speler die veel risico's neemt. 'Zonder Geluk Presteert de Beste Niets. De Hollanders hebben zich dapper gewaard, ze speelden afwisselend subliem en slecht', aldus een bericht over de Europese kampioenschappen uit 1938.

Vakbondsactiviteiten

In de crisisjaren is het pand in gebruik bij de Amsterdamse afdeling van de Centrale Ambtenarenbond. Vanaf de Muidergracht worden diverse stakingen georganiseerd, zoals die tegen de plannen van de regering Ruys om de lonen en steun te verlagen.

foto Stadsarchief, ca. 1932

Familie Witjas

Kitty Witjas betreft het huis met haar ouders in 1938. In alle ruimten wordt gewoond. 'In de eerste jaren sliepen mijn ouders en ik op drie hoog, ik had een klein kamertje met een dakkapel. Daarna heb ik in alle kamers van het huis geslapen, want mijn moeder was dol op verbouwingen.' Eén en twee hoog worden verhuurd, beneden zijn de keuken en de woonkamer. Kitty's moeder kookt voor alle huisgenoten op een groot fornuis. Hoe chique het huis ook is, pas na 1938 komt er een douche.

Kitty's vader, David Witjas (1905-1944), is socialist in hart en nieren. Haar moeder, Elisabeth Witjas-Flentge, heeft hem altijd gesteund, al is ze geen socialiste. Witjas werkt voor de oorlog samen met Salomon 'Monne' de Miranda (1875-1942) en Maurits Dekker (1896-1962) voor een stichting die de sociale en economische belangen van joden behartigt. Pas onlangs kwam Kitty weten dat haar vader leiding gaf aan de SAW, de Socialistische Arbeidsweerd, een gewapende verzetsgroep.

De schuilkamer tijdens de oorlog

'Vader heeft later op de bovenste verdieping van de achterkamer een schuilkamer gemaakt door de deur achter een paneel weg te werken. Tijdens een razzia is het huis

doorzocht, maar de schuilplaats werd niet ontdekt. In die tijd woonde Christiaan Westhoff bij ons, een arts die niet-joodse patiënten van joodse artsen overnam. Westhoff bleek zwaar in het verzet te zitten, en bracht op een ochtend een Engelse piloot mee. Diezelfde middag werd er aangebeld, en stonden er twee SD-ers op de stoep. Ik werd de kamer uitgestuurd, naar boven, naar mijn vader. Nog nooit heb ik iemand zo wit zien worden. Het hele huis werd doorzocht. Mijn moeder ging voor de schuilkamer staan, gooide de kamerdeur ernaast open met de woorden: 'Kijk maar, hier is niemand.' Vader moest zich nog melden op de Euterpestraat en kwam diezelfde dag weer thuis. Die keer wel. Later is hij verraden en naar de Hollandsche Schouwburg gestuurd. Daar ben ik hem nog een paar keer gaan opzoeken. Later werd hij doorgestuurd naar Vught. Vader is in mei 1944 in Monowitz omgekomen, dat hoorden we pas een jaar na zijn overlijden. Tijdens de Hongerwinter heb ik voornamelijk in de rij gestaan bij de bakker. De gesprekken gingen alleen maar over wat we zouden eten na de oorlog. Voor je aan de beurt was, was alles op en dan holden we naar de volgende.'

'Na de oorlog stond ik weer eens in de rij bij de bakker. Ik weet nog dat ik hoorde praten over wat er met de joden gebeurd was: "De manier waarop was wel vervelend maar het is toch wel opgeruimd". Toen ben ik de rij uitgelopen, en een meisje liep mee de rij uit, omdat ze zag dat ik overstuur was. Verder merkte ik niet zoveel van antisemitisme. De oorlog was voorbij, je wilde alleen maar leuke dingen doen, de bewustwording is pas veel later gekomen.'

Gebruikte bronnen:

H. Dominicus, *Mauthausen een Gedenkboek*, Amsterdam, 1999,

KB Historische kranten, <http://kranten.kb.nl/>

Stadsarchief Amsterdam

Eerder verschenen verhalen uit deze serie zijn ook te vinden op onze website, de Communitysite van het Joods Monument www.communityjoodsmonument.nl en de website van Denise Citroen www.denisecitroen.nl